

LENKA
HORŇÁKOVÁ-CIVADE
**PROVENCE
JAKO
SEN**

LENKA HORŇÁKOVÁ-CIVADE

Provence jako sen

LENKA
HORŇÁKOVÁ-CIVADE
PROVENCE
JAKO
SEN

ARGO

© Argo, 2017
© Lenka Hornáková-Civade, 2010, 2017
Photos © Lenka Hornáková-Civade

ISBN 978-80-257-2081-3 (váz.)
ISBN 978-80-257-3328-8 (e-kniha)

... s díky mým nejbližším

POHLEDNICE ZE ST. SATURNINU

Budeme se stěhovat!! Máme dům. Opravuji, máme zříceninu. Ovšem krásnou. Posílám mnoho pozdravů z jihu.

Více později.

L.

Na terase Pod platanem jsou obsazené jen dva tři stolky. Přitom je hezky. Nádherně. Slunce praží, obloha je modrá, vzduch se ani nehne a je chvíli před polednem. Čas na aperitiv, čas na skleničku vína nebo pastisu, podle chuti. Podzim letos překvapil. Příjemné a krásně vybarvené babí léto trvá už několik týdnů a nevypadá to, že by se počasí mělo nějak měnit.

Jak zvláštní, kolik důležitých věcí se stane v těch nejbanálnějších situacích. Sedím na lavičce, nechávám mysl jen tak poletovat do všech stran, v tyto okamžiky, momenty, teď a tady, a přitom v jakési vzdálenosti sama k sobě, život se koncentruje a zařezává do paměti, ty chvíle jsou rozhodující...

Vidím se sedět na louce před domem dnes a před desíti lety. Pohled je stejný, výhled se změnil, zpustlá zřícenina zámečku je teď v celkem ucházejícím stavu, obydlená naší rodinou, zahrada se má k světu... Jedenáct let, co jsme opustili Paříž, deset let, co jsme koupili hromadu kamení a pozemek Šípkové Růženky, sedm let, co bydlíme po přestavbě a znovuzrození v zámku, z toho pět let provozování penzionu a hostinských pokojů a několik let trápení se s úřady, lidskou hloupostí a malostí, několik měsíců po podepsání prodejní předkupní smlouvy a pár dnů před odchodem ze snu krásného i hrůzostrašného do jiného, který ještě neznáme. Už víc než deset let. Nejde přímo o čas, ale o jeho obsah. Před námi stejná neznámá, terra incognita, jako před lety. Čas popošel a my jsme opět na křižovatce, pár zkušeností navíc, několik nových přátel, dvě děti... zase jít jinam, ten neklid uvnitř nás se probouzí a tlačí nás ven z našich jistot. Co je zajímavého na našem příběhu? V podstatě nic než snaha realizovat projekt, ambiciózní, ale hlavně vysněný. Zhmotnit vzdušný zámek, vyjmout ho ze světa snů, dát mu formu. Není důležité, že jde o skutečný zámek, jak je zřícenina zaregistrovaná v katastru z roku 1812. Jde o sen, který se pozvolna vynořil z pařížské zácpy, z únavy života ve velkoměstě a z touhy vrhnout se do neznáma.

Oddávám se nyní nicnedělání s plným nasazením. Jak velká zodpovědnost nicnedělání. To, co mnozí považují za ten

největší luxus, se podivně míchá se zodpovědností. Může to být, téměř zmateně, jistý pocit viny, nebo absurdnosti, prázdnoty, neujasněnosti... Ten pocit je všudypřítomný, neboť člověk má jistou vnitřní potřebu být užitečný, někam patřit, být pro někoho nezbytný, nutný, aby jeho existence měla smysl. Ale je potřeba také věřit v ten smysl života, nepopsatelný, jenž ten první přesahuje. V ten okamžik uvědomění, že je něco většího, vyššího, nebo jen, jednoduše řečeno, ten okamžik probouzející v hlubině člověka radost i utrpení. Jako když kresba přestane být pouhou směsicí čar, ale obnáší v sobě něco víc. Věřím, že taková možnost je v každém člověku. Jen nevím, zda každý z nás tuto možnost objeví a uchopí.

Jak dlouho to trvá, než je vytvořena skutečná věta? Ta, která má formu i obsah. To vnitřní přesvědčení nebo nutnost je moje jediné vodítko. Ostatní je zanedbatelné. Největší boj je v nás samých. Najít bod, o který se opřít, aspoň chvíli, než se celý svět zase zřítí a musí se začít „stavět“ znovu. Závidím víru, která může být oporou. Nikdy ale ne řešením. Nyní je mým největším přepychem jít na zahradu a utrhnout si ze stromu zralý fík, šťavnatý zlatý fík. Také se jim tady tak říká, zlatá kapka, goutte d'or.

NA JIH OD PAŘÍŽE NA NÁS ČEKÁ PROVENCE
A ŠÍPKOVÁ RŮŽENKA

O kráse a vůních

Kolik západů a kolik východů slunce mi bude dáno vidět tady na jihu? Budu stále hledat slova, tak nevýstižná k popisu hry světla a barev, chvění atmosféry a rozlévání se tičných vůní Provence kolem dokola? Nebo se nabažím té krásy? Stane se, že neuvidím, že je vše kolem zalito zlatou barvou? Že neuvidím, jak se zlatá pomalu mění v temně fialovou a nakonec hluboce šedivou, než se rozplyne v hustou modrou až černou noc, s tak neskutečně hvězdnou oblohou? Možná že si jednou ani nevšimnu, že slunce již vyšlo. Nebo naopak, že se kloní k západu, že je vzduch plný očekávání něčeho, co nikdy nepřijde, že se údolí plní barvami, které jsou přes den vymazány příliš silným sluncem. Protože přes den je tu jen bílá záře pálícího slunce, oslňující světlo, sálavé horko a cikády. Vidět není skoro nic. Nic z barevných fasád domů, nic z jemně okrových odstínů místních kamenných zídek, nic z jemné palety stříbrošedých, zelenkavých a modrých odstínů hustého porostu kopců a planin. Krajina a v ní romanticky položené vesničky vzájemně splývají v jakousi fata morganu, v něco neurčitého bez pevných hranic a obrysů. Jak dlouho je nutné se dívat, než opravdu vidíme? A jak často potřebujeme oči a pohled někoho jiného, abychom prohlédli? Někdy mám pocit, že poprvé jsem viděla skutečné světlo jihu, skutečné světlo Provence v obrazech Cézanna, Van Gogha, Renoira. A tady na jihu si náhle nejsem jistá, jestli jsem ve skutečnosti, nebo v těch obrazech. Doufám, že se tohle vše nikdy nestane samozřejmostí.

Posezení *au cabanon*

Přemýšlím o tom od červencového večera, kdy jsme byli pozvaní na „jen tak posezení“ v chaloupce u Sabiny. Vyklubal se z toho nad ránem končící večírek, který začal při jednom z těch ohromujících západů slunce. Každý z několika desítek pozvaných „jen tak na posezení“ přinesl něco na zub či k pití. Improvizované stoly, nachystané venku pod širým nebem, se hroutily pod vahou nejrůznějších laskomin a dobrot. Naštěstí byla teplá letní noc, protože chaloupka je skutečně chaloupka, *le cabanon*. Jedná se o úhlednou hromádku kamení poskládaných na sebe. Čtyři zdi, střecha, dveře a naproti jedno okno, deset až patnáct metrů čtverečních, a tím to končí... *le cabanon* je postavená z kamení vysbíraného z políčka kolem. Je to jedna z nejtypičtějších a nejromantičtějších staveb Provence a rozhodně jeden z nejvíce fotografovaných motivů celého kraje.

Je po dešti. I v červenci tu může pršet. Všichni z pozvaných se shodují na tom, že přes den pozorovali s napětím oblohu, jestli se vyčistí, nebo ne. Nikdo z přítomných by si nenechal ujít večer *au cabanon*, navíc kvůli dešti. Nakonec k nám byla příroda milostivá a nebe se jako zázrakem vyčistilo. Zázrak se jmenuje mistral. Není čistějšího vzduchu než v téhle sestavě: bouřka či déšť a hned poté pořádný mistral. Jako když se utře zamlžené okno, jako mávnutím proutku celá krajina prohlédne a každý detail je vidět čistě a jasně. Barvy jsou zcela výjimečné, přesné, husté.

Náhoda tomu chtěla, že sedím na rozviklané židli vedle Sabiny otce. Starý pán na mě mrká a smutně konstatuje, že mám prázdnou skleničku. Nalil mi víno a chce si povídat. Vlastně chce mi povídat.

„*Le cabanon* je v rodině už několik generací. Nikdy ji nikdo nerozšířil, nepřestavěl, občas se opraví dveře nebo okno a basta.

Le cabanon je tak, jak je. Nepotřebujeme víc. Celá rodina bydlí ve vesnici ani ne tři kilometry pod chaloupkou, takže máme střechu nad hlavou, vodu v kohoutku a topení. Tady máme výhled, svobodu a klid. Tohle nám nikdo nesebere. Celé generace sem chodí nebo jezdí na víkend.“ A starý pán šibalsky dodává: „Někdy si sem zajdu i přes týden. To mám pak svátek. Tady si sednu a dívám se. Není to nádhera?“ Usmívá se.

Jeho potřeba podělit se o tu krásu, co mu leží u nohou, mě dojala. Cítím, že to, co říká, je pro něj důležité, a pro mě jistě taky. Ukazuje mi jeden z pramenů kouzla Provence, něco, co je jí vlastní, co dělá tenhle kout tak kouzelným. Není to jen zatraceně dobré počasí, jsou to i lidé, kteří zůstávají v pevném vztahu s dědictvím předešlých generací. Je těžké proniknout do místního života, cizinec zůstane cizincem desítky let a jeho potomci jsou jimi také. Jsem tedy vděčná za tuhle konverzaci. Starý pán pokračuje s potměšilým úsměvem: „Jsme na tom stejně.“ Nechápu jeho poznámku.

„Otec mého otce sem přišel ze Španělska a rodina mého zetě pochází zase přes tři generace z Itálie. Jen jsme přišli dřív než vy. Žije se tu dobře, uvidíte.“ Starý pán má víc smyslu pro humor, než bych do něj řekla. Kolik je ale potřeba generací, než zde vstoupíte do podvědomí lidí, než se stanete součástí zdejší paměti, na to jsem se neptala. Není jisté, zda právě po tom toužíme.

Starý pán mi dodal naději, že se nikdy nenabažím provenzálské krajiny a jejího kouzla. To je uklidňující, protože už teď najisto vím, že s vůněmi to není tak jednoduché. Nedávno k nám jela na návštěvu kamarádka a kupodivu podle mých instrukcí dojeli na správnou adresu. V pět hodin ráno, ale dojeli. Radostně jsme se vítali. Na bledou lunou ozářeném nádvoří si zničehonic mávnutím ruky vynutila ticho, nasála mohutně vzduch hluboko do plic a s úsměvem vydechla: „Bože, to tak krásně voní, ta Provence.“

Zkoušela jsem nasávat, co se dalo, a necítila jsem nic zvláštního než trochu vlhka, jako obvykle nad ránem. Po krátkém spánku jsem přistihla přítelkyni, jak u snídane zase nasává vzduch. Že konečně cítí tu pravou vůni Provence, rozmarýn, tymián, bobkový list, levanduli, sušenou majoránku, rozkvetlé třešně a mandloně, sluníčko, cypřiše, olivovníky, a ne tu chemickou, kterou si doma stříká na záchodě. Nechtělo se mi věřit, že by cítila tohle všechno u nás v kuchyni. Dokonce bych jí ani nevěřila, že tyto vůně cítí u nás na dvoře. Je pravda, že v kuchyni se válí tohle všechno koření nasbírané na zahradě nebo při procházkách. Je pravda, že když umývám podlahu, tak do vody kápnu trochu esence z levandule, co nám dal jeden známý. Je pravda, že máme olivovník na dvoře, mandloně podél cesty a třešně kolem louky, ale nekvete teď nic. Myslím, že si to všechno spíš namlouvala. Nakonec mě objala a po francouzsku políbila na obě tváře a povídá: „To ty už to cítit ani nemůžeš, ty tak voníš taky.“ A tak jsem zjistila, že žitím tady na jihu jsem přišla o nos. Že už Provence necítím jako nováček, ale že po ní voním...

Stále mi připadá neskutečné, že bydlím v Provence. Je to takové moje každodenní překvapení.

Útěk ze stáda

Paříž, ach Paříž, město snů. Bydlet v Paříži je opravdu zážitek. Přistála jsem v ní náhodou, shodou okolností, nečekaně, zčistajasna. V mých jednadvaceti letech nic nenasvědčovalo tomu, že bych jednou měla bydlet ve Francii. Francouzštinu jsem se ani neučila. Zhodnotila jsem ji jako hodně těžký jazyk. Ale motivace dělá zázraky. Zamilovala jsem se. Napřed do Honzy Ludvíka (Jean Louis) a pak i do Paříže, kam si mě